

Dat heeft iemand anders gedaan! Een studie naar slachtofferschap en modus operandi van identiteitsfraude in Nederland (2015). L. Paulissen en J. van Wilsem (Universiteit Leiden). Politiewetenschap 82

Doelstelling

Een overzicht geven van slachtofferschap van identiteitsfraude in Nederland.

Onderzoeksvragen

1. Hoe vaak deden slachtofferervaringen van identiteitsfraude zich in 2008-2010 en 2010-2012 voor met betrekking tot (a) onrechtmatige bankafschrijvingen, (b) misbruik van credit-card en (c) overige identiteitsfraudevormen (zoals aangeslagen worden voor een verkeers-overtreding die een ander heeft begaan)?
2. In hoeverre betreft identiteitsfraude een delict dat een slachtoffer eenmalig meemaakt, of juist bij herhaling?
3. In hoeverre ondervinden slachtoffers van deze uiteenlopende fraudevormen initiële (bruto)- en definitieve (netto)schade? En hoe hoog is daarmee de geschatte totale financiële schade van identiteitsfraude op maatschappelijk niveau?
4. In hoeverre zijn er sociale groepen aan te wijzen die een verhoogd risico lopen op de onderscheiden fraudevormen, wat betreft geslacht, leeftijd, opleidingsniveau en inkomenspositie?
5. In welke mate dragen bepaalde gedragingen of kenmerken van mensen bij aan een verhoogd risico op slachtofferschap van identiteitsfraude, zoals riskante internet-gedragingen en lage zelfcontrole?
6. Welke modus operandi hanteren daders van identiteitsfraude en in hoeverre is op dit gebied door de tijd heen een verschuiving te constateren?

Methoden van onderzoek

- literatuurstudie
- enquête
- expertinterviews

Samenvatting

Hoewel identiteitsfraude veel beleids- en media-aandacht krijgt, is er weinig bekend over de huidige situatie in Nederland. Op basis van een representatieve slachtofferenquête is vastgesteld dat zowel van 2008-2010 als van 2010-2012 4,6% van de bevolking (van 16 jaar en ouder) hiervan het slachtoffer werd. Hiervan doet slechts 10% aangifte bij de politie, doorgaans bij ernstige financiële schade. Door het beperkte aantal aangiftes heeft de politie geen goed beeld van identiteitsfraude.

Gemiddeld bedroeg de schade 400 euro per persoon, in ruim 80% van de gevallen werd dit bedrag in die periode volledig vergoed. De maatschappelijke schade – voor banken en hun klanten – is in de periode 2008-2012 naar schatting 300 miljoen euro (circa 150 miljoen in beide tweejaarsperioden).

Identiteitsfraude blijkt, op basis van gesprekken met experts uit overheid en bedrijfsleven en literatuuranalyse, een op zeer uiteenlopende manieren gepleegd delict. Dit varieert van ouderwets post hengelen tot complexe varianten waarin sprake is van een taakverdeling tussen hackers, tussenpersonen die op illegale online marktplaatsen de gestolen persoonsgegevens verhandelen en ‘*money mules*’ (katvangers) die de winst uiteindelijk incasseren.

Door de voortschrijdende digitalisering van de maatschappij krijgen daders veel extra mogelijkheden om andermans persoonsgegevens buit te maken. Digitale criminaliteit beperkt zich niet

tot de landsgrenzen; criminelen hebben daardoor eenvoudig toegang tot miljoenen potentiële slachtoffers. Omdat experts verwachten dat identiteitsfraude in de toekomst een steeds groter probleem wordt, is het zaak dat er intensief wordt samengewerkt tussen met name overheid en bedrijfsleven.